

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

כרטיס מידע – לקחים מאסון נחל קומראן

רענון הנחיות ולקחים

מטרת כרטיס מידע זה להפיק לקחים מאירועי העבר, ולחדד דגשים שיסייעו להטמיע דרכי חשיבה מתאימות לתנאי מזג אוויר שונים, ובכך למנוע אירועים מסוג זה

תמצית האירוע בנחל קומראן:

בשנת 2007 בחודש מאי בשבת לפנות בוקר יצאו דרור קורן (23), סגן עמית גוטליב (23), טל אלון (24) ונועה שפירא (23) לטיול סנפלינג בנחל קומראן בצפון ים המלח עם קבוצת חברים נוספת. מזג האוויר היה נוח,

והמטיילים ציפו ליום מהנה של גלישה במפלי הנחל היבשים. ואולם, שעות ספורות אחר כך, בעקבות שינוי של מזג האוויר, עמדו חבריהם של דרור, עמית, טל ונועה וצפו בארבעתם נקברים מתחת לנחשול של מים, בוץ וסלעים, שהגיע לפתע ושטף תוך שניות מעטות את מורד הנחל.

בין טיול פרטי לטיול של מערכת החינוך

קבוצת מטיילים זו לא הייתה שייכת למערכת החינוך, ולא תכננה את הטיול מול גורמי מערכת החינוך כלל. למרות זאת, אנו מבקשים לבדוק עצמנו ולבחון:

האם אירוע מסוג זה היה יכול להתרחש אצלנו?

האם במערכת החינוך על כל מערכותיה, נהליה וגורמיה יכול היה להתרחש אסון מסוג זה? שהרי, הדבר המבדיל בין טיול פרטי לבין טיול הקשור למערכת החינוך הוא שבמערכת החינוך ישנו מנגנון מקצועי שתומך ומסייע מרגע האישור ועד סיום הטיול. המערכת מסייעת בתכנון, בקבלת החלטות, ובמצבי חירום במידה והטיול נדרש לאלו. הוא יוכל להודיע לטיול לעזוב את השטח, ישלח פקח לעצור ולשנות ציר תנועה, והוא יסייע לפנות פצוע במידת הצורך.

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

דגשים ולקחים מרכזיים

○ מזג האוויר בלתי צפוי במדבר בכלל ובתקופות מעבר בפרט

עקב תחושת הרוגע בזמן ההליכה במדבר, השקט עלול להקהות את החושים ולפספס סכנה מתקרבת. הן בתקופת החורף, והן בתקופות המעבר של האביב והסתיו, יכולים להיווצר תנאים בהם יורד גשם בנקודה גבוהה שאגן הניקוז שלהם מוביל לתוך קניון נחל שבו לא ירדה טיפת גשם והשמש זורחת בו. זו תחושה אשר עלולה לעוות אותנו אל מול הסכנה שיכולה להביא לאסון.

○ עדכון וקבלת דיווח שוטף על מזג האוויר

ההחלטה אם לסגור מסלול מסוים או לפתוח אותו, תלויה באופי של הנחל, וביכולת של המטייל לחלץ עצמו מתוך האפיק במהלך ההליכה, אך היא תלויה גם בסוג ההתראה. למשל, האם יש חשש קל לשיטפון, בינוני או כבד, מהו אזור אגן הניקוז של השיטפון וכד'. השילוב של ההתראה ואופי הנחל בשטח, מביא להחלטה הסופית בחדר המצב.

ב"אישור הטיול" המתקבל מהלשכה לתיאום, יצוין שהמסלול מועד לשיטפונות והתנאי לקיומו מחייב אישור חדר מצב בבוקר הטיול. **אחראי הטיול מטעם בית הספר או התנועה, יהיה בקשר עם חדר מצב יום לפני הטיול ובבוקר הטיול**, לגבי מצב מזג האוויר וחשש לשיטפונות בתקופות מעבר וחורף, ובאותם נחלים שמהווים אגני ניקוז ונמצאים בצירי שיטפונות. חדר מצב מעודכן באופן רצוף ומבצע הערכת מצב מול המקומות שמתוכננים לטיול. במידה והשתנו התנאים לאחר שניתן אישור לקבוצה, ויש חשש הקטן ביותר לשיטפון, יודיע חדר מצב לאחראי הטיול על סכנה זו וימנע כניסה לנחל.

○ עדכון ואישור חדר מצב במצבים שבהם יש חשש לשיטפונות

באזורים שבהם יש סכנת שיטפונות, יש הנחיית קבע הרשומה באישור הביטחוני לטיול, הנחייה זו מחייבת את אחראי הטיול, ליצור קשר עם חדר מצב לבדיקת התחזית ולקבלת אישור נוסף בערב היציאה לטיול. האחראי גם מחויב ליזום

יצירת קשר בבוקר הטיול מול חדר מצב לפני הכניסה לנחל. בנוסף לכך, במידה והשתנתה התחזית או חומרת ההתראה, גם לאחר שניתן האישור, חדר מצב מחויב להתקשר לאחראים, להודיע להם על כך ולאסור כניסה לשטח. במידה ולא נוצר קשר עם המטייל, וקיים חשש שהוא, יישלח פקח טיולים לאתר את המטיילים ולהוציאם מאזור הסכנה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

האגף הבכיר לביטחון, בטיחות ושע"ח

○ לינות בשטח באזורים הצפויים לשיטפונות

במידה וישנן קבוצות הלנות בחניוני שטח וישנה התראה על שיטפונות, במקומות כמו חניון נחל נקרות, חניון נחל צאלים, נחל משמר וכדומה, יוצר חדר מצב קשר יזום עם האחראי לטיול ומעדכן אותו על הסכנה ועל הצורך לפינוי מידי.

○ טכנולוגיית החיזוי הקיימת

כיום ישנן טכנולוגיות חיזוי אשר מסוגלות להצביע על אזורים בהם יהיו כמויות משקעים שונות, לנתח ולהעריך את לוחות הזמנים של הגשמים והשקעים הצפויים כולל מקום שבו עלול להיות שיטפון. משרד החינוך באמצעות הלשכה לתיאום טיולים וחדר מצב משתמשים בטכנולוגיות אלו ומתעדכנים באופן שוטף לאורך כל שעות היממה. לפיכך, יש להתייחס ברצינות להנחיות חדר מצב טיולים ולהישמע לעצתם בכל הקשור למזג האוויר.

השוני בין אדם פרטי לבין קבוצה הנמצאת תחת בקרה ופיקוח של מערכת החינוך

אחראי הטיול הנמצא בשטח מתמודד עם דילמה שבה הוא צריך להחליט אם להיכנס לנחל או לשנות מסלול. ההחלטה של האדם הפרטי נתונה לו בלבד, אך לא כך עבור אחראי בתנועת נוער או במערכת החינוך. מאחוריו עומדים אנשי מקצוע שמקבלים את ההחלטות באופן מקצועי, כשמאחורי כל החלטה, עומד הערך העליון, ערך החיים. וזהו ההבדל המהותי - עובד הוראה או תנועה אחראי לשלום הילדים מטעם הציבור.

יופיו של הטבע ותחושת החירות והעונג שהוא מביא לאדם הם עצומים. אך כוחות הטבע טומנים בחובם תופעות הרות אסון וכוח הרס עצום, שאנו, כאנשים מודעים ונבונים צריכים להיות שקולים בהחלטותינו בבואנו אל הטבע. כניסה לנחל מצוקי, בתקופת מעבר שבה צפויים גשמים ושיטפונות, צריכה להישקל בכובד ראש ובהתייעצות עם מרכז החיזוי כדי להבטיח את ביטחונם של המטיילים בנחל.

בברכה,

רותם זהבי, מנהל אגף בטיחות ארצי